

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระบวนการบริหารการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นงานวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา เพื่อศึกษาปัญหาศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม บริบทของชุมชนและโลกทัศน์ของชาวเขา ที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง เพื่อศึกษาปัญหาและกระบวนการการบริหารเพื่อการพัฒนาของภาครัฐในชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง และเพื่อหารูปแบบกระบวนการบริหารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง และในพื้นที่สูงอื่นๆ โดยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. วิธีการศึกษาและขั้นตอนการวิจัย
2. สถานที่ดำเนินการวิจัย
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การทดสอบเครื่องมือ
7. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาและขั้นตอนการวิจัย

วิธีการศึกษาและขั้นตอนการวิจัย มีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม บริบทของชุมชน และโลกทัศน์ของชาวเขา เพื่อให้ทราบถึงวิถีชีวิตวัฒนธรรม บริบทของชุมชน และปัญหาและกระบวนการการบริหารที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาในชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากการพัฒนาของภาครัฐ ปัญหาจากจากชาวเขาเองที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อหารูปแบบกระบวนการบริหารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

ขั้นตอนที่ 2 นำแบบสอบถามที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในอำเภอแม่สะเรียง จำนวน 387 คน และกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนบน

พื้นที่สูงในอำเภอแม่สะเรียง จำนวน 170 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้สถิติ ร้อยละ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาหารูปแบบกระบวนการบริหารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง ซึ่งเมื่อได้ประมวลการระดมความคิดร่างรูปแบบกระบวนการบริหาร เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูงแล้ว ก็จะนำรูปแบบที่ร่างแล้วทำการวิจัยเชิงอนาคตแบบเดลฟาย (Delphi Future Research) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 ท่าน เพื่อยืนยันรูปแบบของกระบวนการบริหารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เหมาะสมต่อชุมชนบนพื้นที่สูง แล้วนำผลการศึกษามาสรุปเป็นรูปแบบสามารถนำไปใช้ในพื้นที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนต่อไป

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกชุมชนบนพื้นที่สูงของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นพื้นที่ดำเนินการวิจัย โดยมีเหตุผล ดังนี้

1. ผู้วิจัยประสงค์ที่จะเลือกอำเภอแม่สะเรียงที่มีประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยงทุกตำบล มีตัวแทนกลุ่มตัวอย่างเป็นชนเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งทำให้ไม่เกิดความลำเอียงทางวิชาการ ทั้งนี้จากการตรวจสอบข้อมูลทะเบียนกระทรวงมหาดไทย พบว่า อำเภอแม่สะเรียงเป็นอำเภอเดียวที่มีชุมชนกะเหรี่ยงทุกตำบล

2. เป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยมีความคุ้นเคยกับชุมชน เนื่องจากการทำงานที่ต้องประสานกับพื้นที่และราษฎรในการบริหารและการปกครองมาโดยตลอด จนสามารถมองวิถีชีวิตได้อย่างไม่มีอคติต่อการวิจัยครั้งนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรที่ศึกษากลุ่มแรก คือ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในอำเภอแม่สะเรียง ณ วันที่ทำการศึกษา ทั้งเพศชายและหญิงที่อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 23,332 คน โดยการสุ่มกลุ่มประชากรตัวอย่างแบบชั้น ขนาดของตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตรคำนวณ ของ Yamane (1967 : 183-190) ขนาดความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนตัวอย่าง 387 คน และดำเนินการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายเป็นสัดส่วนกับประชากรที่มีอาชีพเกษตรกรทั้งหมด ดังนี้

ตาราง 6 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้านและตำบล

ตำบล	หมู่บ้าน	ประชากร	จำนวนตัวอย่าง
แม่สะเรียง	บ้านไร่ หมู่ที่ 5	1,129	54
	บ้านดงสังข์ หมู่ที่ 6	765	36
บ้านกาศ	บ้านแม่หาร หมู่ที่ 4	1,064	51
	บ้านพะมาลอ หมู่ที่ 9	503	24
แม่ยวม	บ้านห้วยโผ หมู่ที่ 6	758	36
	บ้านแม่กองแป หมู่ที่ 9	229	11
แม่คง	บ้านห้วยห้อม หมู่ที่ 2	329	16
	บ้านแม่สะลาบ หมู่ที่ 8	365	17
แม่เหาะ	บ้านแม่เหาะ หมู่ที่ 4	1,396	57
	บ้านแม่สวรรค์น้อย หมู่ที่ 12	328	16
ป่าแป๋	บ้านแม่อุ้มลองหลวง หมู่ที่ 1	347	17
	บ้านห้วยงู หมู่ที่ 10	426	20
เสาหิน	บ้านแม่เจ หมู่ที่ 4	259	12
	บ้านโพซอ หมู่ที่ 5	420	20
	รวม	8,318	387

2. ประชากรกลุ่มที่สอง คือ เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงในอำเภอแม่สะเรียง ณ วันที่ศึกษา จำนวน 295 คน โดยการสุ่มกลุ่มประชากรตัวอย่างแบบง่าย ขนาดของตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตรคำนวณ ของ Yamane (1967 : 183-190) ขนาดความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนตัวอย่าง 170 คน โดยนำข้อมูลเจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ แยกประเภทเป็น 3 กลุ่มและเทียบคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามประเภทให้ได้สัดส่วนเท่า ๆ กัน ดังตาราง 7

ตาราง 7 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะของงาน

ประเภทของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	ประชากร	จำนวนตัวอย่าง
ลักษณะของงานเกี่ยวข้องกับการศึกษา	76	40
ลักษณะของงานเกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข	117	67
ลักษณะของงานเกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมาย	43	24
ลักษณะของงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนา	59	39
รวม	295	170

3. ประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงในอำเภอแม่สะเรียง ประกอบด้วยหน่วยงาน จำนวน 13 หน่วยงาน ได้แก่ เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชนอำเภอ สหกรณ์อำเภอ ปกครองอำเภอ พัฒนาสังคมที่ 43 องค์ปกครองส่วนท้องถิ่น พื้นที่การศึกษาที่ 2 การศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลตำรวจตระเวนชายแดนที่ 337 ตำรวจภูธรอำเภอ และ หน่วยงานป่าไม้ ซึ่งแต่ละหน่วยงานมีลักษณะงานหลักที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สุ่มตัวอย่างตามประเภทของงานอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้แต่หน่วยงานของรัฐมีโอกาสเป็นตัวแทนในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ดังแสดงตาราง 8

ตาราง 8 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงาน	การใช้									
	การพัฒนา		การศึกษา		สาธารณสุข		กฎหมาย		รวม	กลุ่ม
	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง
เกษตรอำเภอ	8	4	-	-	-	-	-	-	8	4
พัฒนาชุมชนฯ	6	3	-	-	-	-	-	-	6	3
สหกรณ์อำเภอ	4	2	-	-	-	-	-	-	4	2
ปกครองอำเภอ	6	3	-	-	-	-	-	-	6	3
พัฒนาสังคมฯ	25	12	-	-	-	-	-	-	25	12
องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	35	21	-	-	-	-	-	-	35	23
พื้นที่การศึกษาฯ	-	-	70	40	-	-	-	-	70	40
การศึกษาตาม อัธยาศัยฯ	-	-	47	27	-	-	-	-	47	27
สาธารณสุขฯ	-	-	-	-	44	25	-	-	44	25
โรงพยาบาล	-	-	-	-	15	7	-	-	15	7
ตชด ที่ 336	-	-	-	-	-	-	12	7	12	7
ตำรวจภูธร	-	-	-	-	-	-	11	6	11	6
หน่วยป่าไม้	-	-	-	-	-	-	20	11	20	11
									รวม	
									295	160

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ

เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีขั้นตอน คือ ผู้วิจัยใช้วิชาการศึกษาชุมชน (community study) โดยได้ศึกษาถึง วิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชน และโลกทัศน์ของชาวเขา ทั้งนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในด้านวิถีชีวิตรวมหมดทุกสิ่งทุกอย่างที่คนในชุมชนคิดขึ้นและสร้างขึ้นเพื่อปฏิบัติสืบทอดต่อๆ มา ตลอดจนความเชื่อและประเพณี การปฏิบัติต่างๆ เช่น การกิน การอยู่ การทำมาหากิน ฯลฯ โดยเลือกพื้นที่ในการศึกษา บ้านท่าตาฝั่ง หมู่ที่ 7 ตำบลแม่ข่ม เพราะตามหลักฐานที่อ้างอิงได้ บ้านท่าตาฝั่งเป็นชุมชนเก่าแก่ประมาณ 80 ปี มีประชากรชนเผ่ากะเหรี่ยงทั้งหมู่บ้านและมีวิถีชีวิต 2 รูปแบบ ทั้งอนุรักษ์และความคิดทันสมัย ผู้วิจัยจึงมั่นใจว่าชุมชนที่เป็นตัวแทนของชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูงได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีดังต่อไปนี้

แบบสัมภาษณ์ (Interview Questionnaire)

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย ใช้ควบคู่กันทั้งคำถามปลายปิด (close-ended question) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ตามรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเกี่ยวกับปัญหาจากชาวเขาที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพครอบครัว จำนวนบุตร และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาชาวเขา ประกอบไปด้วย ทรัพย์สิน รายได้ แหล่งรายได้ การมีหนี้สิน ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ช่วยเหลือชุมชน สิ่งที่รัฐและเจ้าหน้าที่รัฐช่วยเหลือชุมชน ปัญหาต่างๆ สามารถแก้ไข ปัญหาชุมชนได้ ลักษณะการแก้ไขปัญหาในชุมชน ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ปัญหาอุปสรรคการ

ทำงานกับภาครัฐ สิ่งที่ภาครัฐควรปรับปรุงในการสร้างการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนกับชาวเขา ช่องทางการสื่อสารกับทางราชการ และสิ่งที่ต้องการให้ชุมชนคงอยู่ตามสภาพเดิมเหมือนบรรพบุรุษ

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเกี่ยวกับปัญหาจากภาครัฐที่มี

ผลกระทบต่อการพัฒนา แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่งตามโครงสร้างใหม่ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพครอบครัว อายุราชการ ภูมิลำเนา และระยะเวลาที่ย้ายเข้ามาทำงานในพื้นที่อำเภอแม่สะเรียง

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาภายนอกระบบราชการมีผลกระทบต่อพัฒนา ประกอบไปด้วย ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่และนักการเมือง ด้านงบประมาณ ด้านผลกระทบจากโครงการของรัฐ ด้านเทคโนโลยีกับสภาพพื้นที่

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาภายในระบบราชการมีผลกระทบต่อพัฒนา ประกอบไปด้วย ปัญหาด้านตัวข้าราชการ ด้านโครงสร้างขององค์กรของรัฐ ด้านกฎหมายและระเบียบ ด้านระบบการทำงานของรัฐบาล ด้านการบริหารงบประมาณแผ่นดิน และปัญหาการพัฒนาพื้นที่สูง

แบบสอบถาม (Questionnaire)

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามปลายเปิด (open-ended question) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 ท่าน เพื่อให้ความเห็นต่อรูปแบบกระบวนการบริหารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เหมาะสมต่อชุมชนบนพื้นที่สูง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 8 ประเด็นหลัก คือ

1. การเสริมสร้างรายได้ให้สม่ำเสมอ
2. การรักษาวิถีชีวิต ภาษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน
4. การเสริมสร้างชุมชนความเข้มแข็งโดยการมีส่วนร่วมเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนา
5. การใช้สิทธิ และการมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น
6. มีการบริหารการพัฒนาเชิงบูรณาการมีการจัดการที่ดี
7. การส่งเสริมการใช้สิทธิการบริหารจัดการพื้นที่ด้วยตนเอง

8. การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี การศึกษาทั่วถึง และอยู่เย็นเป็นสุข

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย คือ ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาชาวเขา การพัฒนาอย่างยั่งยืน การบริหารการพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นกรอบแนวคิดและทฤษฎีในการศึกษา

2. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) แบ่งออกได้ดังนี้

2.1 การใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Questionnaire) คือข้อมูลที่ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย เกี่ยวกับปัญหาจากภาครัฐที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา และปัญหาจากชาวเขาที่มีผลกระทบต่อการพัฒนา เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาชาวเขา และแนวทางการพัฒนากระบวนการการบริหารเพื่อการพัฒนาของภาครัฐในชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

2.2 การใช้การสังเกต (Direct Observation) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) เพื่อศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชน และโลกทัศน์ของชาวเขา ที่จะสามารถสื่อสารเข้าถึงและเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา โดยให้เกิดความพร้อมในขั้นตอนเตรียมชุมชนเพื่อร่วมทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ในขั้นตอนนี้ได้แยกกระบวนการในระยะก่อนทำการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

2.2.1 การสร้างสัมพันธภาพ เมื่อผู้วิจัยได้คัดเลือกหมู่บ้านเป้าหมายและกลุ่มประชากรแล้วผู้วิจัยเริ่มต้น โดยเข้าไปทุกหมู่บ้าน เพื่อพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับชาวบ้านและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชน แนะนำตัวผู้วิจัยเองและทีมงาน พุดคุยชีวิตความเป็นอยู่ทั่วไป รวมทั้งเข้าไปช่วยเหลือกิจกรรม ประเพณีต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ชาวบ้านเกิดการยอมรับและไว้วางใจในตัวผู้วิจัยมากขึ้นจนเหมือนคนในชุมชน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาเพื่อให้ทราบว่ามี การตอบสนองมากน้อยเพียงใด

2.2.2 การเข้าสู่ชุมชน โดยการสร้างความสัมพันธ์ (building up rapport) กับชาวบ้านด้วยการแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ในรูปแบบไม่เป็นทางการ เช่น พุดคุย ประชุมไม่เป็นทางการ รวมทั้งประชาสัมพันธ์โครงการให้ชุมชนรับรู้ โดยเฉพาะการเสนอระบบเกษตรกรรมยั่งยืน นอกจากนี้ผู้วิจัยจะทำการพบปะพูดคุยผู้นำท้องที่ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การ

บริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่เกษตร เป็นต้น โดยจัดให้มีประชุมเพื่อปรึกษาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งผู้นำชุมชน

2.2.3 กระบวนการเก็บข้อมูลสนาม โดยดำเนินการหลายวิธีผนวกกัน ได้แก่ การสังเกต (observation) เหตุการณ์ที่เป็นกิจวัตรประจำวัน และใช้การจดบันทึกข้อมูลจากการสังเกต และเพื่อให้ข้อมูลที่ชัดเจนผู้วิจัยจะใช้การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อต้องการผู้ถูกสัมภาษณ์บางคนที่สามารถแสดงความคิดเห็น ความสำคัญ ให้คำอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องและสถานการณ์ต่างๆ ที่ถามถึง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกซึ่ง มีมุมมองต่างด้วยคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพได้

2.3 การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการบริหารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่มีอิสระในการนำเสนอเนื้อหา แสดงความคิดเห็น เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการบริหารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูงในประเด็นต่างๆ

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเครื่องมือ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปทดสอบความตรง (validity) และความเที่ยง (reliability) ดังนี้

การทดสอบความตรง (validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จัดทำขึ้นซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำเสนอประธานกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อทำการทดสอบความตรงเนื้อหา (content validity) ตรวจสอบ วิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหาที่จะวัดให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์

การทดสอบความเที่ยง (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปทดสอบกับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง จำนวน 20 ราย และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานพัฒนาบนพื้นที่สูง จำนวน 20 ราย ในพื้นที่เขตจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง โดยนำผลการทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency method) ตามแบบของ Cronbach's Alpha โดยใช้ข้อคำถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 และภาพรวมของแบบสัมภาษณ์ทั้งฉบับที่มีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ถือว่าเชื่อถือได้ค่อนข้างสูง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546: 261) ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ทำการทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายในแบบ Cronbach's Alpha ซึ่งพบว่าชุดชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีค่าเท่ากับ 0.87 ชุด

ของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานพัฒนาบนพื้นที่สูง มีค่าเท่ากับ 0.93 ซึ่งถือว่าเชื่อถือได้ จึงนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพรรณนาลักษณะเชิงปริมาณของข้อมูล เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนเบื้องต้นข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบที่ได้ และทำการวิจัยหมวดหมู่ และบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละชุดคำถาม นำมาลงรหัส (coding from) จากนั้นนำไปวิเคราะห์ค่าสถิติโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการประเมินผลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

1.2 วิเคราะห์ปัญหาปัญหาจากชาวเขาและจากภาครัฐที่มีส่งผลกระทบต่อชาวเขา วิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อพรรณนาในด้านปัญหาจากชาวเขา และจากภาครัฐที่มีส่งผลกระทบต่อชาวเขา โดยมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

เป็นแบบลักษณะประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งการให้คะแนนแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยกำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบคะแนนดังนี้

5 คะแนน สำหรับคำตอบว่ามีปัญหามากที่สุด

4 คะแนน สำหรับคำตอบว่ามีปัญหามาก

3 คะแนน สำหรับคำตอบว่า มีปัญหาปานกลาง

2 คะแนน สำหรับคำตอบว่ามีปัญหาน้อย

1 คะแนน สำหรับคำตอบว่ามีปัญหาน้อยที่สุด

เมื่อการคำนวณค่าน้ำหนักเฉลี่ย ค่าน้ำหนักเฉลี่ย = $\bar{x} \pm SD$ คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคำตอบแต่ละด้าน และแต่ละข้อ แล้วแปรผลตามเกณฑ์ของเบสท์และคานัน (Best & Kahn, 1993) ซึ่งมีค่าคะแนนดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง เห็นด้วยกับปัญหาจากชาวเขาที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง เห็นด้วยกับปัญหาจากชาวเขาที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง เห็นด้วยกับปัญหาจากชาวเขาที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง เห็นด้วยกับปัญหาจากชาวเขาที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.51 หมายถึง เห็นด้วยกับปัญหาจากชาวเขาที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาในระดับน้อยที่สุด

1.3 การวิเคราะห์การหารูปแบบกระบวนการบริหารเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูงในพื้นที่สูงอื่นๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้

1.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้นและการวิเคราะห์คำตอบของผู้เชี่ยวชาญจากแบบสัมภาษณ์ในการทำ Delphi รอบ 1 ในการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

1.3.2 การวิเคราะห์คำตอบของผู้เชี่ยวชาญจากแบบสอบถาม รอบ 2 (Delphi รอบ 1) ใช้การวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) ค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Inter quartile Range) ของคำตอบแต่ละข้อ แล้วแสดงตำแหน่งของมัธยฐาน ช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบ แล้วนำไปสอบถาม รอบ 3 (Delphi รอบ 2)

1.3.3 การวิเคราะห์คำตอบของผู้เชี่ยวชาญจากแบบสอบถาม รอบ 3 (Delphi รอบ 2) ใช้การวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) ค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่าง ควอไทล์ (Inter quartile Range) ของคำตอบแต่ละข้อ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่ามัธยฐาน (Median)

จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ให้นำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด ว่ามีความเหมาะสมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก ว่ามีความเหมาะสมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง ว่ามีความเหมาะสมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย ว่ามีความเหมาะสมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด ว่ามีความเหมาะสมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

นำมัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ แปลความหมาย ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ ดังนี้

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50-5.00 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับ มากที่สุดกับการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50-4.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับ มากกับการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 2.50-3.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับ ปานกลางกับการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.50-2.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับ น้อยกับการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.00-1.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับ น้อยที่สุดกับการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับชุมชนกะเหรี่ยงบนพื้นที่สูง

ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter quartile Range)

ผู้วิจัยคำนวณพิสัยระหว่างควอไทล์ โดยการคำนวณค่าความแตกต่าง ระหว่างควอไทล์ที่ 3 กับ ควอไทล์ที่ 1 ถ้าข้อใดได้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์มีค่าตั้งแต่ 1.50 ลงมา แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน (Consensus) ถ้าค่าพิสัย ควอไทล์ของข้อความใดมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อ ข้อความนั้น ไม่สอดคล้องกัน

ค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม

ผู้วิจัยคำนวณหาค่าฐานนิยมของแต่ละข้อความ แล้วนำมาหาความ ต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมของแต่ละข้อความ หากความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐาน นิยมไม่เกิน 1.00 ถือว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องกัน

การพิจารณาความสอดคล้อง (Consensus)

การวิจัยครั้งนี้ ข้อคิดเห็นใดที่ผ่านพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว มีความแตกต่างระหว่างมัชฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 ให้ถือว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องกัน ในกรณีที่ข้อความใดมีความแตกต่างระหว่างมัชฐานกับฐานนิยมเกิน 1.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์เกิน 1.50 ให้ถือว่าข้อความนั้นไม่มีความสอดคล้องกัน

2. การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการนำเนื้อหาและสร้างข้อสรุปเนื้อหา ดังนี้

2.1 ตั้งกฎเกณฑ์ สำหรับการคัดเลือกหัวข้อจะทำการวิเคราะห์ เพื่อจะได้มีเกณฑ์แบบเดียวกันในการคัดเลือกประเด็นหลัก โดยพิจารณาเนื้อหาของเนื้อหาตามที่ได้กำหนด และนำไปลงบันทึกประเภทของเนื้อหา

2.2 วางเค้าโครงข้อมูล โดยทำรายชื่อคำหรือข้อความในเอกสารที่จะนำมาวิเคราะห์แล้วแบ่งประเภท เพื่อใช้ในการตัดสินใจในการดึงคำของข้อความและหิ้งคำหรือข้อความไป

2.3 นำบริบท (context) และสภาพแวดล้อมของข้อมูลมาวิเคราะห์ ได้แก่ วัฒนธรรมของชนเผ่ากะเหรี่ยง ประเพณี ความเป็นอยู่ ความเชื่อ การดำเนินชีวิตต่าง ๆ การประชุม และการทำประชาคมของหมู่บ้าน กระบวนการสื่อสารในชุมชน เป็นอย่างไร

2.4 วิเคราะห์เนื้อหาแปลความหมายจากข้อความที่ปรากฏ (manifest content) ในแบบสอบถามปลายเปิดให้ตรงกับกลุ่มเนื้อหาที่กำหนดไว้ แล้วสรุปเนื้อหาโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis)